

**แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน : กรณีศึกษากลุ่มคนจนที่ประกอบ
อาชีพรับจ้างในโรงสี ในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
Guidelines for Solving the Poverty Problems: A Case Study of Poor People
Working as the Employees in the Rice Mills in Chumhed Subdistrict, Muang
District, Buriram Province**

ผู้วิจัย : รัตยา ต่างประโคน รองศาสตราจารย์ ดร.จรัส สว่างทัฬห
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนันต์ ลิขิตประเสริฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรียา รักการศิลป์
สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา 1) สาเหตุความยากจน 2) ตัวชี้วัดความยากจนและ 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนของกลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ประชากรเป้าหมายในการวิจัยได้แก่คนงานที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสี 3 แห่ง จำนวน 50 คน โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ สรุปผลการวิจัยพบว่า

1. สาเหตุความยากจนส่วนใหญ่เป็นความยากจน ซึ่งได้เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังต่อไปนี้ การมีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย มีภาระการรับผิดชอบต่อครอบครัวสูง สมาชิกในครอบครัวไม่สามารถพึ่งตนเองได้ การมีหนี้สินที่เกิดจากการกู้มาเพื่อใช้จ่าย มีระดับการศึกษาน้อย ขาดที่ดินทำกิน ขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพอื่นๆ มีพฤติกรรมการดื่มสุรา สูบบุหรี่และเล่นการพนัน รวมไปถึงสภาพแวดล้อมภายในบ้านคนจนไม่ถูกสุขลักษณะทำให้เป็นแหล่งแพร่ของเชื้อโรค ซึ่งส่งผลต่อปัญหาสุขภาพตามมาและประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ซึ่งสาเหตุความยากจนส่วนใหญ่ถือได้ว่าเป็นความยากจนแบบปัจเจกบุคคล

2. ผลการศึกษาได้ค้นพบตัวชี้วัดของกลุ่มคนงานในโรงสี โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยซึ่งได้แก่ 1) ด้านการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย หรือไม่ได้รับการศึกษา จึงขาดความรู้ ตลอดจนทักษะความชำนาญในการประกอบอาชีพ 2) ด้านการประกอบอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง จึงจำเป็นต้องยึดอาชีพรับจ้างเป็นหลัก 3) ด้านรายได้ พบว่า ส่วนใหญ่มีรายรับทางเดียวแต่รายจ่ายมีหลายทาง อาทิ ค่าอาหาร ค่ายารักษาโรค ค่าหนี้สิน เป็นต้น 4) ด้านสุขภาพ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นโรคเกี่ยวกับระบบทางเดิน

การประชุมทางวิชาการเสนองานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 3

หายใจ ได้แก่ โรคภูมิแพ้ โรคปอด โรคหอบหืด เนื่องจากสภาพแวดล้อมในโรงสีที่มีฝุ่นละออง เป็นจำนวนมากและไม่รู้จักวิธีป้องกันสุขภาพของตนเองที่ถูกหลักอนามัย 5) ด้านสวัสดิการ จากภาครัฐ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้รับสวัสดิการจากภาครัฐในด้านอื่นนอกจากโครงการ ประกันสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข เพียงอย่างเดียว 6) ด้านหนี้สิน พบว่า มีภาวะ หนี้สินมาก อันเกิดจากค่าใช้จ่ายซึ่งได้แก่ เงินกู้ยืมในระบบ หนี้เงินเชื่อจากร้านขายของชำ เป็นต้น 7) ด้านสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย พบว่า ไม่ถูกสุขลักษณะ อาทิ ไม่มีห้องนอนต้อน นอนรวมกัน ห้องน้ำไม่มิดชิดและไม่สะอาดอีกทั้งไม่มีที่ระบายน้ำทิ้ง ส่งผลให้เกิดน้ำขังบริเวณ บ้าน เป็นต้น 8) ด้านภาวะความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศและภัยทางธรรมชาติ พบว่า ภัยทางธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม เป็นภูมิอากาศทางธรรมชาติที่แปรปรวน ทำให้เป็น อุปสรรคและไม่สามารถประกอบอาชีพทางการเกษตรได้ 9) ด้านภาวะวิกฤตเศรษฐกิจและ ความแปรปรวนของราคาผลผลิตในตลาดโลก พบว่า ราคาสินค้าและค่าครองชีพที่สูงขึ้น แต่ รายรับยังคงเท่าเดิม จึงส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนและสมาชิกในครอบครัว และ 10) ด้านภาวะทุพโภชนาการหรือของทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า สภาพภูมิอากาศและภัย ธรรมชาติที่แปรปรวนและถูกทำลาย เช่น ไม่มีป่าชุมชน น้ำแห้ง ดินเสีย ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อ การดำรงชีพของกลุ่มคนจนที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ

3. แนวทางแก้ไขปัญหาคอนขงกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพในโรงสีมีแนวทาง แก้ปัญหาดังนี้ 1) แก้ปัญหาจากตัวคนจนเอง โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเช่น การดื่มเหล้า สูบบุหรี่ เป็นต้น และใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 2) ผู้ประกอบการควรเพิ่มค่าจ้างให้ มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน 3) รัฐบาลควรให้โอกาสทางการ ศึกษาให้แก่คนจนเพิ่มมากขึ้น เพื่อจะได้มีความรู้ ความชำนาญในการประกอบอาชีพ 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรตั้งงบประมาณในการสร้างบ้านให้แก่คนยากจน และให้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้ามาดูแลให้ความรู้ในด้านการป้องกันและดูแลตนเองตลอดจนการ รักษาสภาพแวดล้อมให้มากขึ้น 5) รัฐบาลควรให้สวัสดิการเพิ่มมากขึ้น และทำประกันสังคม เพื่อรองรับกับปัญหาด้านสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นในวันข้างหน้าของคนจน 6) รัฐบาลควรหา ทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและความแปรปรวนของราคาผลผลิตในตลาดโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อ คนยากจนเป็นอย่างมาก

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study the causes of poverty; 2) to investigate the poverty indicators; and 3) to find out the guidelines to solve the poverty of poor people working as the employees in the rice mills in Chumhed subdistrict, Muang district, Buriram province. The target groups were 50 poor

การประชุมทางวิชาการเสนองผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 3

people working as the employees in 3 rice mills, selected by purposive sampling technique. The research instruments were the structured interview, the field observation and the in-depth interview. The data were analyzed by using percentage. The results were as follows:

1. The causes of the poverty were most from the poverty, ranking from the most to the least found were “The incomes were less than the expenses”, followed by “They have to be highly responsible of their families”, “The members of their families cannot be self-reliance”, “Having the loan debts for their expenses”, “They had had low education”, “Lacking of the land for making a living”, “Lacking of the capitals for investment in other occupations”, and “Preferring alcoholic drinking, smoking cigarette and playing gambles”. In addition, the environment of their houses is not suitable which can be the place to spread out the diseases. Therefore, this can be affected on their health and works. These poverties were found individual cause.

2. The poverty indicators ranking from the most to the least were: 1) The education was found that most of them have low education or uneducated so that they lacked of knowledge and skills for working; 2) The occupation was found that most of them do not have their own lands so that they have to work as employees; 3) The income was found that most of them have only one way of incomes but they have many expenses such as foods, medication and debts, etc.; 4) The health was found that most of them face with the breathing system diseases such as allergy, pneumoconiosis and asthma because the environment of the rice mills is full of dust and they do not know how to protect themselves in the correct ways; 5) The government welfare was found that most of them do not get any welfares from the government but they receive the health insurance project from the ministry of public health; 6) The debt was found that they have much more debts which are from their expenses such as nonformal loan system, debts from groceries, etc. ; 7) The habitant environment was found that their houses are not correct in hygienic conditions; 8) The changing of the climates and natural disasters was found that the natural disasters as drought and floods are altered with the natural climates which can be the obstacles in agricultures; 9) The economic crisis and the changing of the world product costs were found that the prices of the goods and cost of living are increased but they still receive the same

incomes which are effected on the cost of living and members of their families; 10) The dilapidation of natural resources was found that the changing and destruction of the climates and natural disasters as lacking of community forests, drought and distilled soil are effected on the ways of poor people's lives concerning with natures.

3. The guidelines to solve the poverty of poor people working as the employees in the rice mills were: 1) To solve the problems by their owns by changing their drinking and smoking behaviors, and applying the sufficient economy principle for living; 2) The employers should increase the poor people's incomes in order to afford their present expenses; 3) The government should give more education opportunity to the poor people to gain more knowledge and skills for their works; 4) The local political organizations should support the budget for constructing the poor people's houses and the public health officials should give them more knowledge in protection and taking care the poor people themselves as well as the environmental preservation; 5) The government should give the poor people more welfares and social insurance to support their health problems that will be happened in the future; and 6) The government should solve the economic problems and the changing of product costs in the world market which is effected on the poverty problems.

บทนำ ปัญหาความยากจนถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ ความยากจนเป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนมาก สาเหตุของปัญหามีความเชื่อมโยงกันจนไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่า ปัจจัยใดเป็นสาเหตุของความยากจนที่แท้จริงได้ ธนาคารโลกได้สรุปสาเหตุของความยากจนในประเทศไทยไว้ว่าประกอบด้วยปัจจัย 4 ประการ คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น ชาติที่ดินทำกิน ขาดโอกาสทางการศึกษา ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ปัจจัยเชิงโครงสร้างประชากร ซึ่งพบว่าครอบครัวที่มีขนาดใหญ่จะมีโอกาสตกอยู่ในภาวะความยากจนมากกว่าครอบครัวขนาดเล็ก ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยมีความเสี่ยงต่อความยากจนมากกว่าภาคอื่นๆ ปัจจัยเชิงสังคมและวัฒนธรรม (เครือข่ายยุทธศาสตร์เพื่อเอาชนะความยากจน สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. 2547 : 15-16) การแก้ไขปัญหาคความยากจนจึงเป็นประเด็นสำคัญของรัฐบาลที่ได้พยายามแก้ไขมาโดยตลอด แต่ภาวะความยากจนดังกล่าวก็ยังคงอยู่ ด้วยเหตุที่ปัญหาความยากจนมีความซับซ้อนเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานทั้งจากภายในและภายนอกชุมชนทั้งที่เป็นภาครัฐและภาคเอกชน การแก้ไขปัญหา

จึงมีลักษณะต้องเป็น ความร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุนี้การแก้ไขปัญหาความยากจนจึงต้องมีการปรับกระบวนการทัศน์และการบริหารจัดการรูปแบบใหม่

แนวทางการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคำเป็นต้องรับความร่วมมือกับองค์กรของภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองและมีการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง สร้างความเข้มแข็งให้เกิดเป็นพลังในการสร้างรากฐานชีวิตที่มั่นคง โดยพึ่งพาทรัพยากรที่มีอยู่เป็นหลักภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อให้สังคมเข้มแข็งและมีคุณภาพรอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจ สามารถนำประเทศไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพ ยั่งยืนและพึ่งตนเองได้ในระยะยาว

จากการสำรวจและศึกษาชุมชนจากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับตำบล (องค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด. 2550 : 2) เพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนที่เป็นกลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีจำนวน 3 โรง ในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ชุมชนมีลักษณะเป็นชุมชนที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากมีพื้นที่ติดกับตัวจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจเป็นศูนย์รวมความเจริญต่างๆ ของจังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีจะอาศัยอยู่ในตำบลชุมเห็ดทั้งหมด จึงมีผลกระทบจากสภาพดังกล่าวประกอบกับ การขาดความรู้ ขาดการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อเสริมรายได้จากหน่วยงานอื่นๆ ที่สำคัญขาดแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมา การแก้ไขปัญหาความยากจนที่ยั่งยืน เพื่อให้กลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีดังกล่าว สามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาวนั้น กลุ่มคนเหล่านี้ต้องร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มคนจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐและภาคเอกชน ด้วยวิธีการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมอันจะนำมาซึ่ง การพัฒนาที่ประสบความสำเร็จ สามารถสนองความต้องการให้กับประชาชนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีได้อย่างแท้จริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุแห่งความยากจน ตัวชี้วัดความยากจนตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาคำเป็น เพื่อทราบสภาพและปัญหาความยากจนของ ผู้ประกอบอาชีพในกลุ่มนี้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสาเหตุความยากจน ของกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความยากจน ของกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจน ของกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มคนทำงานที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีจำนวน 3 โรง ในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

2. กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มคนทำงานที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีจำนวน 3 โรง ในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ที่สุ่มแบบจำเพาะเจาะจงและกำหนดโควตา (Quota Sampling) รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อคำถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ โดยลักษณะเป็น ข้อคำถามแบบเลือกตอบ เช่น เพศ อายุ การศึกษา รายได้ สถานะครอบครัว

2. ข้อคำถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งความยากจนของกลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีแห่งหนึ่งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

3. ข้อคำถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับตัวชี้วัดความยากจนของกลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีแห่งหนึ่งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

4. ข้อคำถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจนของกลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีแห่งหนึ่งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับประชากรที่จะศึกษาและเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทของโรงสีและบ้านที่อยู่อาศัยเบื้องต้น

2. การเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสี ในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 50 คน โดยมีเนื้อหาการสัมภาษณ์ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสี ในตำบลชุมเห็ดอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

2.2 สาเหตุแห่งความยากจนของกลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างใน
โรงสี ในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

2.3 ตัวชี้วัดความยากจนของกลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสี
ในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

2.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนของกลุ่มคนจนที่ประกอบ
อาชีพรับจ้างในโรงสี ในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

3. การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) เพื่อหาข้อสรุปร่วมแนวทางการ
แก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสรุปผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ใช้การตรวจสอบแบบ 3 เค้า ประกอบด้วย การตรวจสอบแหล่งข้อมูล (Data
Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลจากเจ้าของข้อมูลโดยตรงว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้อง
หรือไม่

2. การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูลตามเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม
ข้อมูล โดยจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆ เป็นขั้นตอนของเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกันไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนของกลุ่ม
คนจน ได้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน, สาเหตุแห่งความยากจนและ
ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของคนจนที่ศึกษากลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีใน
ตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 50 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 38
คน คิดเป็นร้อยละ 76.0 และเพศหญิง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 ช่วงอายุ
พบว่า มีอายุระหว่าง 30-49 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 66.0 รองลงมา มีอายุ
ระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 และอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 8
คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 ตามลำดับ ระดับการศึกษา พบว่า จบการศึกษาระดับประถมศึกษา
จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 54.0 รองลงมา ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 16 คน คิดเป็น
ร้อยละ 32.0 และจบชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 ตามลำดับ
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
พบว่า มีระยะเวลาที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสี 6-10 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ

68.0 รองลงมาคือ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 และต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ตามลำดับ ด้านรายได้ พบว่า มีรายได้ 3,000-5,000 บาท จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 66.0 รองลงมา มีรายได้ 5,000 บาทขึ้นไป จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 และมีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 ตามลำดับ ด้านสถานภาพ พบว่า มีสถานภาพสมรส จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 56.0 รองลงมา มีสถานภาพโสด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 และมีสถานภาพหย่าร้าง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ตามลำดับ จำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่า มีสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 76.0 รองลงมา มีสมาชิกในครอบครัว 7-9 คน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 และมีสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ ด้านลักษณะที่อยู่อาศัย พบว่า มีลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านของตนเอง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 58.0 รองลงมา มีลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านญาติ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 และมีลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านพักคนงาน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 ตามลำดับ การถือครองที่ดิน พบว่า มีการถือครองที่ดินเป็นโฉนด จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 56.0 รองลงมา ไม่มีที่ดินทำกิน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 การถือครองที่ดินเป็น นส.3 จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 และการถือครองที่ดินเป็น สปก. จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ ลักษณะการเป็นหนี้ พบว่า มีลักษณะการเป็นหนี้โดยการกู้ยืม จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 รองลงมา มีลักษณะการเป็นหนี้โดยการจำนอง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 ตามลำดับ

2. สาเหตุแห่งความยากจนของกลุ่มคนจน พบว่า มีรายได้ได้น้อยกว่ารายจ่าย จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา ภาวะความรับผิดชอบต่อครอบครัว,หนี้สิน และขาดกระบวนการเรียนรู้จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 100 สภาพความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมความแออัดในการอยู่อาศัย สภาพแวดล้อมไม่ถูกสุขอนามัย จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 94 หนี้สินและทัศนคติที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตน ขี้อาย ไม่นั่นใจ ในตนเองขาดกำลังใจ ไม่มีการวางแผนการใช้จ่ายจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 96 ความแปรปรวนของภูมิอากาศและภัยทางธรรมชาติวิกฤตเศรษฐกิจ ความแปรปรวนของราคา ผลผลิตความทุจริตและความร่อยหรอของทรัพยากรจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8

3. การวิเคราะห์หัวข้อวัดความยากจน พบว่า สาเหตุโดยเรียงตามลำดับได้แก่ด้าน การศึกษา ด้านหนี้สิน ด้านรายได้ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านสุขภาพ ด้านสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ ด้านสวัสดิการจากรัฐ ด้านความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศและภัยทาง

ธรรมชาติ ด้านภาวะวิกฤติและความแปรปรวนของราคาผลิตในตลาดโลก ภาวะทุรคโหม/
ความร่อยหรอของแหล่งทรัพยากร

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาในตำบลชุมเห็ดแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน : กรณีศึกษา
กลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสี อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถสรุป
ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสี เขต
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน พบว่า ส่วน
ใหญ่คิดเป็น ร้อยละ 76 เป็นเพศชาย ร้อยละ 66 มีอายุระหว่าง 30-49 ปี ร้อยละ 54
จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 68 ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีมาเป็นเวลา 6-10
ปี ร้อยละ 66 มีรายได้ระหว่าง 3,000-5,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 56
มีสถานภาพสมรส และมีฐานะยากจน มีสมาชิกในครอบครัวมากคิดเป็นร้อยละ 76 มี
จำนวนสมาชิกระหว่าง 4-6 คน ส่วนใหญ่มีบ้านของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 58 แต่สภาพ
บ้านไม่เรียบร้อยและไม่ถูกสุขลักษณะ สถานที่ทำงานไม่มีระบบป้องกันส่งผลทำให้ลูกจ้าง
ส่วนใหญ่จะเป็นโรครุุมิแพ้ โรคหอบหืดและมีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคปอดสูง

2. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุความยากจนของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพ
รับจ้างในโรงสี เขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50
คน พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นคนจน เนื่องจากจนแต่กำเนิด ยอมรับ
สภาพความจนและมีความเคยชินในการที่จะอยู่ในสภาพเช่นนี้ จึงไม่รู้สึกราวจะต้องดิ้นรน
ต่อไปเพื่อให้ชีวิตดีขึ้นกว่าเดิมและคิดว่าไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ เพราะขาดที่ดินทำกิน มี
หนี้สินซึ่งเกิดมาจากการกู้ยืมเพื่อใช้จ่าย ขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพอื่นๆ และ
พบว่า คนจนมีค่านิยมที่ไม่พอดี ใช้จ่ายส่วนหนึ่งที่เกิดหนี้คือ การดื่มสุรา สูบบุหรี่และ
เล่นการพนัน ซึ่งส่งผลต่อปัญหาสุขภาพตามมา ขาดการดูแลเอาใจใส่สุขภาพ ขาดความรู้
ความเข้าใจในการดูแลความสะอาดของเครื่องอุปโภคและบริโภค

3. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดความยากจนของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพ
รับจ้างในโรงสี เขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50
คน พบว่า ตัวชี้วัดความยากจนของกลุ่ม ผู้ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีแห่งหนึ่งในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ คือ ด้านการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพ ด้านรายได้ ด้าน
สุขภาพ ด้านระบบสวัสดิการจากภาครัฐ ด้านหนี้สิน ด้านสภาพแวดล้อมในชุมชนไม่น่าอยู่
และไม่ถูกสุขลักษณะ ด้านความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศและภัยทางธรรมชาติ ด้าน

วิกฤตเศรษฐกิจและความแปรปรวนของราคาผลผลิตในตลาดโลก ด้านความทรุดโทรม/ร่อยหรอของแหล่งทรัพยากร

4. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสี เขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีแห่งหนึ่งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 แก้ไขปัญหาจากตัวคนจนเอง ได้แก่ การปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีนิสัย ขี้อาย ขลาดกลัว พฤติกรรม ลด ละ เลิกกินเหล้าสูบบุหรี่และเล่นการพนัน เช่น หวย เป็นต้น ใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

4.2 ด้านผู้ประกอบการควรเพิ่มค่าจ้างให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อจะได้มีเงินเพิ่มมากขึ้นและเพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่มีอยู่ในปัจจุบัน

4.3 ด้านการศึกษา รัฐบาลควรเข้ามาให้โอกาสทางการศึกษาให้แก่คนจน สร้างกระบวนการเรียนรู้ เพิ่มมากขึ้น

4.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรตั้งงบประมาณในการสร้างบ้านให้แก่คนยากจนเพิ่มมากขึ้น และให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้ามาดูแลให้ความรู้ในด้านการป้องกันเชื้อโรค และการรักษาสุขภาพแวดล้อมให้มากขึ้น

4.5 รัฐบาลควรพัฒนาระบบบริการทางสังคมให้เข้าถึงกลุ่มคนจนการจัดสวัสดิการสังคมให้ทั่วถึงแก่กลุ่มคนจน เช่น การประกันสุขภาพ เป็นต้น

4.6 รัฐบาลแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและความแปรปรวนของราคาผลผลิตในตลาดโลก ควรมีมาตรการหรือหาวิธีการในการป้องกันภัยทางธรรมชาติ

4.7 รัฐบาลควรเข้ามาให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากภัยทางธรรมชาติ เพื่อให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการประกอบอาชีพด้านการเกษตร และควรมหามาตรการรองรับราคาสินค้าทางการเกษตรของเกษตรกรเพื่อจะได้มีรายได้และไม่ประสบกับปัญหาขาดทุน

อภิปรายผล

ผลการศึกษากการแก้ไขปัญหาความยากจน : กรณีศึกษากลุ่มผู้ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบประเด็นที่น่าสนใจควรรนำมาอภิปรายดังนี้

จากการศึกษาพบว่า คนจนส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาที่คล้ายคลึงกัน นั่นคือสภาพการเป็นหนี้สิน เนื่องจากมีรายรับน้อยกว่ารายจ่าย และมีหนี้สินเดิมที่ค้างชำระ เพราะประกอบอาชีพที่ไม่มั่นคงหรือมีรายได้น้อย คนจนมีการศึกษาน้อยขาดความรู้และความสามารถในการจัดการการผลิตและการลงทุน โดยเฉพาะเรื่องการลงทุน เนื่องจากคนจนมีการศึกษาในระดับประถมศึกษาทำให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพน้อย หรือขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เนื่องจากขาดสินทรัพย์ในการลงทุน เพื่อประกอบอาชีพอื่นๆ หรือขาดสินทรัพย์ในการค้าประกันและมักถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการขาดทุนสูง จากปัญหาดังกล่าว รัชชชัย ไพบูลย์ และคนอื่นๆ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพคนจนให้สามารถสร้างวิสาหกิจของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล นาม่อง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ค้นพบว่า การพัฒนาศักยภาพคนจนในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน นั้นประสบปัญหาศักยภาพการรวมกลุ่มคนจนไม่สูงพอ แต่มีกลุ่มคนจนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งถึงจะจนเงิน จนปัญญา แต่ไม่จนใจ เป็นกลุ่มคนจนที่เป็นแกนนำทางความคิดที่สามารถวิเคราะห์ตนเอง วิเคราะห์สาเหตุของความยากจนและวิเคราะห์การสะท้อนถึงค่านิยมคนจนที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสบริโภคนิยม ทำให้กลุ่มคนจนกลุ่มนี้ สามารถปฏิบัติภารกิจได้โดยการเลือกวิธีการที่เป็นพื้นฐานของคนจนทุกคนในการแก้ปัญหาด้วยการทำงานเกษตรผสมผสานเป็นแกนหลักพร้อมกับทำกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและผลักดันเรื่องงบประมาณให้ โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพยายามเน้นให้คนจนมีการเข้าถึงทรัพยากรในท้องถิ่นและให้คนทุกระดับมีส่วนร่วมผลักดัน ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถนำมาเป็นต้นแบบกับกลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพในโรงสีกลุ่มนี้ได้ แต่เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาความยากจนที่ต้องอาศัยเวลา ความร่วมมือและที่ลำค้ำคนจนเองต้องมีขวัญและกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาความยากจนด้วยตนเอง

กลุ่มคนจนที่ศึกษาเป็นผู้ที่มีภาระที่ต้องรับผิดชอบสูง มีสมาชิกในครอบครัวมาก และคุณภาพชีวิตของสมาชิกในครอบครัวต่ำหรือสมาชิกในครอบครัวไม่สามารถพึ่งตนเองได้ สภาพแวดล้อมภายในชุมชนไม่น่าอยู่และไม่ถูกสุขลักษณะ เป็นแหล่งแพร่ของเชื้อโรค คุณภาพชีวิตต่ำ ส่งผลให้คนในชุมชนมีสุขภาพอ่อนแอ ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ขณะที่ในบางชุมชนประสบกับปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด ทำให้อัตราความเสี่ยงในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนมีสูง ไม่มีระบบการเรียนรู้ ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มอื่นๆ ชุมชนขาดกระบวนการเรียนรู้การบริหารจัดการองค์การภายในชุมชน เพราะขาดความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขาดการเรียนรู้ต้นแบบจากชุมชนที่เข้มแข็งและขาดข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นปัญหาเดียวกับ สมพงษ์ ดุลยอนุ

กิจ และคนอื่นๆ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพกลไกและศักยภาพการบริหารจัดการในการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดเลย พบว่า ยังมีปัญหาขาดการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานราชการ ภาคเอกชนและชุมชน ระบบข้อมูลข่าวสารที่จะเชื่อมโยงกันยังดำเนินการไม่ได้เต็มที่ ดังนั้น การช่วยเหลือครัวเรือนที่ยากจนจึงไม่ได้ดำเนินการ ซึ่งแท้จริงภาครัฐมีนโยบายและโครงการต่างๆ มากมายในการแก้ไขปัญหาความยากจน ที่รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาความยากจนให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง แต่การที่ประชาชนเข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสาร และด้านหน่วยงานราชการขาดการดำเนินการที่เชื่อมโยงระหว่างกันรวมถึงการประสานสัมพันธ์ระหว่างภาคเอกชนและชุมชน การแก้ไขปัญหาดังกล่าวย่อมไม่ประสบผลสำเร็จ

โดยสรุปแล้วสภาพปัญหาความยากจนที่พบเป็นปัญหาความยากจนที่เกิดจากปัจจัยภายในบุคคล ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยได้เน้นการแก้ไขปัญหาความยากจนที่เกิดจากปัจจัยภายในบุคคล โดยการเปิดโอกาสด้านต่าง ๆ ให้กับคนจนมากขึ้น ทั้งโอกาสทางสังคม โดยการสร้างระบบประกันสังคมและระบบตาข่ายความคุ้มครองทางสังคมต่างๆ ขยายโอกาสทางเศรษฐกิจโดยการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ พัฒนาตลาดและให้เงินทุนกู้ยืมต่างๆ รวมถึงโอกาสทางการเมืองในแง่ของการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยตนเองมากขึ้น การพัฒนาศักยภาพคนจนให้สามารถสร้างวิสาหกิจของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลนาม่อง อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร ที่กล่าวว่า การสร้างวิสาหกิจแบบเศรษฐกิจในกลุ่มคนจนจะเป็นเพียงการเริ่มต้น ยังไม่เข้มแข็งและยั่งยืน แต่ก็สามารถทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองของกลุ่มคนจนได้ในระดับหนึ่งหากจะเทียบกับทฤษฎีใหม่ 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 กลุ่มคนจนส่วนมาก จะเริ่มมีความพอเพียงเลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของความประหยัดและลดการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยลง ขั้นที่ 2 กลุ่มคนจนจะสามารถรวมพลังกันในรูปแบบเพื่อการผลิต การตลาด การจัดการ รวมทั้งด้านสวัสดิการ การศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองทางสังคม ขั้นที่ 3 มีการสร้างเครือข่าย กลุ่มอาชีพและการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย

ส่วนปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอกแก้ไขโดยการบูรณาการแผนงานและงบประมาณต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความเป็นเอกภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินการ นอกจากนี้การพัฒนาเศรษฐกิจจะสร้างความสมดุลโดยรักษาเศรษฐกิจในระดับมหภาค ให้มีเสถียรภาพและมุ่งมั่น การพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานรากให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การส่งเสริมนโยบายเศรษฐกิจมหภาคให้เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน

2. การเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนจน
3. การพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคมและผู้ด้อยโอกาส
4. สวัสดิการโดยชุมชน
5. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
6. การปรับปรุงระบบบริหารภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน
7. การสร้างโอกาส
8. การเสริมสร้างความมั่นคง

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน : กรณีศึกษากลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. รัฐบาลควรเข้ามาให้โอกาสทางการศึกษาให้แก่คนจนเพิ่มมากขึ้น เพื่อคนจนจะได้มีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะความชำนาญในการประกอบอาชีพ
2. รัฐบาลควรเข้ามาให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากภัยทางธรรมชาติเพื่อให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการประกอบอาชีพด้านการเกษตร และให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษา เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาพัฒนาความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะความชำนาญในการประกอบอาชีพที่มั่นคงมากยิ่งขึ้น
3. คนจนควรได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น เพื่อต้องการมีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะความชำนาญในการประกอบอาชีพที่มั่นคง และมีรายได้เพิ่มมากขึ้น
4. ผู้ประกอบการควรให้สวัสดิการเพิ่มมากขึ้น และทำประกันสังคมเพื่อรองรับกับปัญหาด้านสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นในวันข้างหน้าของคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสี
5. ผู้ประกอบควรให้สวัสดิการจากภาครัฐเพิ่มมากขึ้น
6. ผู้ประกอบการควรเพิ่มค่าจ้างให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อจะได้มีเงินเพิ่มมากขึ้น และเพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่มีอยู่ในปัจจุบัน
7. รัฐบาลควรตั้งงบประมาณในการสร้างบ้านให้แก่คนยากจนเพิ่มมากขึ้น และให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาดูแลให้ความรู้ในด้านการป้องกันเชื้อโรค และการรักษาสุขภาพแวดล้อมให้มากขึ้น
8. รัฐบาลควรเข้ามาให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากภัยทางธรรมชาติเพื่อให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการประกอบอาชีพด้านการเกษตร และรองรับราคาสินค้าทางการเกษตรของเกษตรกรเพื่อจะได้มีรายได้และไม่ประสบกับปัญหาขาดทุน

9. รัฐบาลแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและความแปรปรวนของราคาสินค้าในตลาดโลก เพราะถ้ารัฐบาลยังแก้ไขปัญหานี้ไม่ได้ก็ส่งผลกระทบต่อคนยากจนเป็นอย่างมาก

10. รัฐบาลควรมีมาตรการหรือหาวิธีการในการป้องกันภัยทางธรรมชาติ เพื่อป้องกันไม่ให้ความทุกข์ทรมาน/ร่อยหรอของแหล่งธรรมชาติที่เป็นที่แหล่งประกอบอาชีพของคน

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา ชมดี. (2524). **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อผลการพัฒนาทางเศรษฐกิจศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าซ้าย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2526). **การบริหารการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (ม.ป.ป.). **ป่าไม้สังคมกับการพัฒนาชนบท**. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2546). **การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจน**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และศิริพร ยอดกมลศาสตร์. (2542). “สถานภาพของคนจนในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ”, **วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง (เพื่อชุมชน) ฉบับที่ 7 : คนจนไทยในภาวะวิกฤติ**, หน้า 198-227.
- เทวี สวรรยาธิปิติ และคนอื่นๆ. (2547). **รายงานวิจัยเรื่อง การแก้ปัญหาความยากจนที่เป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับภาคที่เกี่ยวข้อง ในตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี**. ราชบุรี : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. อัดสำเนา.
- ธวัชชัย ไพไหล. (2549). **รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาคนจนให้สามารถสร้างวิสาหกิจชุมชนเพื่อ แก้ไขปัญหาความยากจน ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลนาม่อง อำเภอกุตุบัก จังหวัดสกลนคร**. สกลนคร : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. อัดสำเนา.
- ธนาคารโลก ส่วนการพัฒนาชนบทและทรัพยากรธรรมชาติภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง และแปซิฟิก. (2543). “ยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูการพัฒนาชนบทของประเทศ **ไทยหลังวิกฤติเศรษฐกิจ**”.
- นิตินันท์ วิศเวศวร, ศุภชัย ศรีสุชาติ และสมบุรณ์ ศิริประชัย. (2543). “**นโยบายเศรษฐกิจมหภาคกับความยากจนในประเทศไทย : การสำรวจสถานะความรู้**”. นครปฐม : คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2543). “คนจนกับนโยบายทำให้เงินของรัฐ”, กรุงเทพฯ : เรือนแก้ว
การพิมพ์.
- นเรศ สงเคราะห์สุข. (2541). **จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ**. เชียงใหม่ : สำนักงานโครงการ
พัฒนาที่สูง ไทย-เยอรมัน.
- ปรัชญา เวสวัธน์. (2538). **รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรม
เพื่อพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พลเดช ปิ่นประทีป. (2547). **เจตนารมณ์ร่วมของสังคมไทยเพื่อเอาชนะความยากจน
และสร้างสังคมที่เป็นธรรม เอกสารการดำเนินงานศูนย์ประสาน
สนับสนุนการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชน เครือข่ายพลัง
ชุมชน-พลังแผ่นดิน (ศตจ.ปชช.)**. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
..... (2547). **ประมวลข้อมูลและความรู้เบื้องต้นสำหรับการทำงานเพื่อ
เอาชนะความยากจน**. กรุงเทพฯ : อูษาการพิมพ์.
- ไพฑูลย์ เจริญทรัพย์. (2534). **การส่งเสริมและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน**.
กรุงเทพฯ : นวกนก.
- ยงยุทธ บุราสิทธิ์. (2533). “เทคนิคการกระตุ้นชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
ชุมชน”. **วารสารพัฒนาชุมชน**. 29 : 41-46.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). **หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ :
ไทยอนุเคราะห์.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2530). **ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน : ประชาชน
ข้าราชการ ผู้นำรัฐบาล**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิทยากร เชียงกูร. (2546). **การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและด้อยโอกาส
ของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระรายย่อย**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษา
เศรษฐกิจศาสตร์การเมือง.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2546). **ขจัดความยากจนให้หมดไป ภายใน 6
ปี ได้อย่างไร**. เอกสารประกอบการสัมมนาวันที่ 2 ตุลาคม 2546 ณ อาคาร
เฉลิม. กรุงเทพฯ : อูษาการพิมพ์.
- สมชัย จิตสุชน. (2546). **ขจัดความยากจนให้หมดไป ภายใน 6 ปี ได้อย่างไร :**
กรอบแนวคิดองค์ความรู้และประเด็นปฏิบัติ. เอกสารประกอบการสัมมนา
“ขจัดความยากจนให้หมดภายใน 6 ปี ได้อย่างไร. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อ
การพัฒนาประเทศ.